

Handläggare: Margareta Eriksson
Telefon: 08-508 18 049

Till
Farsta stadsdelsnämnd

Underlag till budget för 2008 samt inriktning 2009 och 2010, Farsta stadsdelsnämnd

Bilagor: 1. SLK-blanketter
2. Parkinvesteringar

Förslag till beslut

1. Nämnden godkänner förslag till underlag för budget för åren 2008 – 2010
2. Nämnden överlämnar förslaget till kommunstyrelsen för fortsatt beredning samt hemställer att kommunstyrelsen beaktar de synpunkter som framförs i ärendet
3. Nämnden hemställer hos kommunstyrelsen att verksamheten Bodbetjänten (Ytterö) inrättas som kommunövergripande verksamhet
4. Beslutet förklaras omedelbart justerat

Ulla Thorslund
Stadsdelsdirektör

Peter Svensson
Ekonomichef

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom förvaltningsledningen och i behandlas i förvaltningsgrupp 2007-04-17.

Kommunfullmäktiges inriktningsmål

En attraktiv plats för boende, företag och besök

- Investeringar görs i tre park- och naturområden
- En satsning görs på personer som står långt från arbetsmarknaden
- Bostadsproblemen för flyktingar kräver nya lösningar
- Minskningen av antalet bidragshushåll fortsätter

Valfriheten ska öka

- Personal inom icke myndighetsutövande verksamheter informeras och stöds i frågor om avknoppning
- I nämndens plan för upphandling anges vilka verksamheter som ska konkurrensutsättas

Skola för kunskap

- Barnomsorgsgarantin kommer att uppfyllas
- Förskolornas olika pedagogiska profiler ska vidareutvecklas och fördjupas
- Brukarundersökningar och självvärdering ska utvecklas
- Bullersanering och förbättring av köksstandarden i förskolor fortsätter

Högre kvalitet i omsorgen

- Brukarundersökningar ska utvecklas
- Fler ensamkommande flyktingbarn ökar behovet av stödboende och familjehem
- Satsningar kommer att göras på äldre missbrukare i ett samarbete mellan hemtjänst, individ- och familjeomsorg samt socialpsykiatri
- Farsta sjukhem byggs om till modern standard
- Funktionshindrade ska få hjälp till arbetspraktikplatser
- Kvalitetssystemet för biståndshandläggning ska utvecklas

En trygg och snygg stad

- I det drog- och brottsförebyggande arbetet prioriteras föräldravandringar, insatser mot klotter samt arbetet med "Våga vittna"
- Möjligheterna att starta ett lågtröskelboende för hemlösa utreds
- Förskolegårdarnas belysning ses över och förbättras

Ekonomisk hushållning och sänkt skatt

- Ett lokalt system för ILS/verksamhets- och kvalitetsuppföljning vidareutvecklas
- Uppföljning av uppnådd effekt av skattepengarna ska förbättras på enhetsnivå
- Frisknärvaron ska öka
- Ett kompetensutvecklingsprogram för chefer startar 2008
- Utveckla former för att rekrytera och behålla yngre medarbetare

Nämndens verksamhetsområde

Stadsmiljö

Den nya parkplanen som antas 2007 kommer att styra arbetet med stadsmiljön för ett antal år framåt. Investeringar som föreslås för de närmaste åren avser, *se även bilaga*:

- *Olympiaplan* – förbättrade lektytor, ombyggnad av gångstråk m.m.
- *Högdalstopparna* – utveckling till ett attraktivt rekreationsområde
- *Svedmyra* – naturområde görs tillgängligt för äldre och funktionshindrade i området

Ett nytt avtal för skötsel, renhållning och vinterväghållning av parker träder i kraft hösten 2007. De ekonomiska konsekvenserna av det nya avtalet är ännu inte kända.

Förskola

Platsbehov

Behovet av nya platser och avdelningar inom förskolan ses kontinuerligt över. Platsbehovet bedöms utifrån senast tillgängliga befolkningsprognos och hur stor andel av nyttillkomna barn som enligt erfarenhet kommer att vilja ha plats.

Befolkningsprognos enl. USK hösten 2006

År	Antal barn*	Differens
2007	2 618	
2010	2 734	116

* i åldrarna 1-5 år

Antalet barn i förskoleåldern beräknas öka med c:a 116 fram till år 2009.

Beräknat platsbehov

År	Antal platser	Differens
2007	1 599	
2010	1 668	69

Under åren 2008-2010 kommer en utbyggnad av förskolor att behövas i Sköndal och Centrala Farsta. I dessa två områden kommer en nybyggnation av bostäder att startas under 2007. I samband med detta kommer stadsdelsförvaltningen tillsammans med utbildningsförvaltningen även att se över möjligheten att bygga om skollokaler till förskoleavdelningar. Med dessa förutsättningar bedömer vi att barnomsorgsgarantin och barngruppernas storlek kommer att kunna klaras under denna period.

Övriga förskolefrågor

Under perioden ska uppdraget för förskolan vidareutvecklas. I det sammanhanget kommer också förskollärarnas uppdrag att ses över.

Två stora arbetsmiljöfrågor inom förskolorna är buller och brister i köken. En översyn pågår och såväl bullersanering som ombyggnad av kök kommer att göras under treårsperioden. Medel föreslås årligen avsättas för detta. Som en del av de trygghetsskapande

åtgärderna i stadsdelsområdet kommer belysningen på förskolegårdarna att ses över och förbättras.

Förvaltningen ska undersöka möjligheterna att starta en förskola där verksamheten till större delen förläggs utomhus.

Verksamhet för barn och ungdom

Farsta fritid fördjupar det inledda utvecklings- och kvalitetsarbetet med fokus på IT, barns och ungdomars delaktighet samt samverkan med skola och socialtjänst. I samband med detta undersöks möjligheterna att söka EU-medel för att ytterligare fördjupa kontakter och kunskap på dessa områden. Arbetet med egna kollon och badbussar byggs ut.

Lokalbeståndet inom fritidens verksamheter ska ses över för att om möjligt minska lokal-kostnaderna.

Individ och familjeomsorg

Förebyggande arbete

Det drog- och brottsförebyggande arbetet inriktas på utbildning och information till personal och föräldrar, stöd för föräldravandringar, kampanjer för att stoppa langning och en kontinuerlig folköls- och tobakstillsyn. Ungdomar ska stimuleras att anmäla brott enligt konceptet "Våga vittna".

Så kallade trygghetsvandringar som ska resultera i förslag på trygghetsskapande åtgärder ska genomföras med både vuxna och ungdomar.

Insatser för barn och ungdom

Inriktningen för 2008-10 är liksom tidigare att ersätta institutionsplaceringar med insatser på hemmaplan. Stödboende för ungdomar i egen regi och projektet "Balans i livet" visar att alternativa insatser kan ges.

Uppföljningar och utvärderingar ska ge ett förbättrat underlag för utredningar och val av insats. Nya insatser som provas är MST, multisystemisk terapi med intensiv behandling i hemmet, kvalificerat kontaktmannaskap och ett familjeteam i egen regi. Erbjudande om deltagande i barngrupper med olika fokus (missbruk, våld, separation) utökas.

Insatser för vuxna missbrukare

De personer som har kontakt med förvaltningen för sitt missbruk tenderar att ha allt mer långvariga kontakter. Många inom målgruppen i Farsta har blivit äldre och har fått större behov av omvårdnad. Missbrukare med komplexa vårdbehov, där psykiska svårigheter ofta ingår, behöver mer specifika insatser. Samarbetet med socialpsykiatri och hemtjänsten ska därför utvecklas.

Förvaltningen inlämnar i juni 2007 en ansökan om medel till ett lågtröskelboende. En del av lägenheterna i detta boende ska reserveras för äldre missbrukare. Lågtröskelboendet ska vara en del av en boende-/vårdkedja för hemlösa missbrukare. En annan del i boende-

/vårdkedjan är det pågående projektet Porten som i stor utsträckning besöks av missbrukare med relativt hög ålder. Målet är att hemlösa missbrukare ska få en mer stabil situation, både när det gäller boende och livssituation i övrigt.

Förvaltningen kommer, med stöd av de statliga stimulansmedel som tilldelats nämnden, att starta ett projekt för att utveckla kvalificerat boendestöd för äldre missbrukare. Syftet är bl.a. att skapa förutsättningar för rehabilitering på hemmaplan. Utökat boendestöd är ett krav från hyresvärdarna för att få fler försöks- och träningslägenheter. Projektet anmäls till äldrenämnden.

Tvärgruppsarbete

Ett tvärgruppsarbete med barnet i fokus kommer att pågå mellan enheterna för mottagning, försörjningsstöd, vuxen, barn och ungdom samt socialpsykiatriens beställare.

Syftet är att uppnå en samsyn när det gäller hur barnperspektivet ska beaktas vid handläggning av gemensamma ärenden. Konkreta handlägningsrutiner ska utarbetas.

Socialpsykiatri

Förvaltningen ska utveckla sitt samarbete med landstingets psykiatri för att personer som nu bor i HVB-hem ska kunna flytta hem till boende i stadsdelen. Detta för att ge en ökad kvalitet och samtidigt minska vårdkostnaderna.

Arbetet med att förhindra vräkningar, för att förebygga hemlöshet, ska utvecklas tillsammans med olika hyresvärdar. Utvecklingen av sysselsättningsverksamheter ska fortsätta, bl.a. för att motsvara yngres behov.

Nämnden driver i samarbete med landstingets psykiatri och med stöd av s.k. Miltonpengar projektet Bodbetjänten. Bodbetjänten (Ytterö) är ett stödboende för psykiskt funktionshindrade som har permission från LRV-vård. Projektiden tar slut vid årsskiftet 2007/2008 men har visat så goda resultat att verksamheten bör fortsätta. Under de tre år som projektet pågått har det visat sig att ytterst få av de personer som fått stöd i Bodbetjänten haft någon anknytning till Farsta stadsdelsområde. Bodbetjänten har en kommunövergripande inriktning. Förvaltningen föreslår därför att verksamheten fr.o.m. 2008 inrättas som en så kallad kommunövergripande verksamhet.

Äldreomsorg

Befolkningsprognosen för 2005, framtagen i samband med äldreboendeplanen, visade att andelen äldre över 80 år i Farsta minskar med 9 % mellan åren 2004 och 2014. Den nya prognosen, framtagen ur USK:s områdesdatasystem, visar att andelen 80 år och äldre minskar med 5 % medan andelen 90 år och äldre förväntas öka med drygt 46 % mellan åren 2005 och 2015. Ökningen beror till stor del på att Stiftelsen Stora Sköndal byggt seniorbostäder, där äldre med omvårdnadsbehov flyttat in under 2006, samt att ett seniorboende byggs i Hökarängen.

Under treårsperioden planeras den första etappen av en ombyggnad av Farsta sjukhem att genomföras. Den berör en av huskropparna och kommer att rymma 90-96 platser i enkelrum. Ett inriktningsärende behandlas i stadsdelsnämnden under våren 2007 för att Micasa därefter ska fortsätta planering och kostnadsberäkning.

Förvaltningen föreslår att efter den första ombyggnaden återlämna den icke ombyggda huskroppen till Micasa. Förutsättningen är att byggnaden nyttjas av ett företag som bedriver äldreomsorg.

Farsta sjukhem planeras efter ombyggnaden bli ett vård- och omsorgsboende med somatisk inriktning medan Postiljonen blir ett boende med demensinriktning. I samband därmed kommer resterande två ålderdomshemsenheter på Postiljonen att göras om till gruppboende.

Enligt stadens nya policy för upphandling och konkurrens är stadens äldreboenden prioriterade när det gäller konkurrensutsättning. Stadsdelsnämnden kommer under 2007 att föreläggas en plan med förslag på vilka enheter som ska upphandlas och när.

Ett antal projekt kommer att pågå och påbörjas under planperioden, bl.a.:

- En anhörigcentral startar under 2007 och i anslutning till denna planeras ytterligare en social dagverksamhet, utöver stadsdelens tidigare två
- Ett kostprojekt ska öka kunskapen hos all personal om kostens betydelse för den äldres välbefinnande och hjälpa hemtjänstens personal att laga näringsriktig mat
- Ett projekt för ökat samarbete med primärvården omkring äldre med demenssjukdom
- Inom ett hemtjänstområde prövas om biståndsbeslut med utökad tid för aktiviteter ger en högre tillfredsställelse med insatserna
- Personer med demenssjukdom som går på dagverksamhet ges möjlighet att vara kvar även enstaka nätter för att ge anhöriga utökad tid för återhämtning

Projekten finansieras i huvudsak med de statliga stimulansmedel som tilldelats nämnden.

Personal inom hemtjänsten och biståndshandläggarna kommer att få utbildning för att ta hand om det allt större vårdbehov som finns bland hemmaboende äldre, t.ex. om demenssjukdomar och om äldre missbrukare.

Omsorg om funktionshindrade

I samband med en utbyggnad av området mellan Stora Sköndal och Skarpnäck planeras att inrätta ytterligare gruppboendestäder. Vid Ågestavägen kommer fem lägenheter att hyras in för personer som behöver visst personaltöd, men inte i den omfattning som finns i en gruppboendestad. Det är för personer med lindrig utvecklingsstörning eller neuropsykiatrisk problematik, t.ex. Asperger.

Arbetsätten kommer att ses över för en anpassning till det nya resursfördelningssystem som förväntas under planperioden.

Förvaltningen kommer att initiera en diskussion med andra stadsdelsförvaltningar om att samarbeta kring bildandet av ett neuropsykiatriskt stödteam.

Daglig verksamhet i egen regi kommer att utvecklas för att möta behoven hos personer med neuropsykiatriska funktionshinder och lindrig begåvningsnedsättning. Möjligheten till jobbcoachning och praktik på öppna arbetsmarknaden ska utvecklas liksom mer individanpassade sysselsättningar.

Ekonomiskt bistånd

Under 2006 och början av 2007 har antalet bidragshushåll i Farsta minskat påtagligt. Utifrån en strikt tillämpning av arbetslinjen bedöms denna utveckling kunna fortsätta. En farhåga är att stor andel av det ökande antalet flyktingar inte uppnår självförsörjning efter introduktionstiden och därför blir aktuella för försörjningsstöd.

Projekt startas som ger stöd till sjukskrivna personer med försörjningsstöd som skall söka eller förnya sina ansökningar om sjukersättning från Försäkringskassan.

Arbetsmarknadsinsatser

Inriktningen att samverka med olika aktörer ska utvecklas. Samarbetet med arbetsförmedling, lokala näringslivet, utbildningsanordnare, bemannings- och rekryteringsföretag ska utvecklas och ge bättre samordnade insatser för den arbetssökande. Rådgivning i att starta eget företag ska erbjudas.

Försörjningsstödsenheten och arbetsförmedlingen samverkar i projektet ”Jobb 2007”. Ett antal personer, som står långt från arbetsmarknaden och som har rekryterats gemensamt, får särskilt anpassade insatser och stöd.

Flyktingmottagande

Flyktingmottagandet i Stockholm bedöms bli minst lika omfattande 2008 som 2006 och 2007. Dels kommer många nya asylsökande, dels kommer personer som har familjeknytningar till dem som kommit tidigare.

Ytterst få är villiga att flytta utanför Stockholm. Bostadsproblemet är stort och kräver nya lösningar. Att flytta runt i osäkra bostadsförhållanden motverkar introduktionen och bidrar till att det tar längre tid att nå egen försörjning.

Språkinläringen behöver inriktas mot det yrkesspråk som individen har störst nytta av för att komma ut i egen försörjning. Samarbete med SFI och Rekryteringsprogrammet är mycket betydelsefullt. Möjlighet för individen att kombinera arbete och svenskstudier måste ordnas.

Mottagandet av ensamkommande flyktingbarn är en ny uppgift för staden och behöver därför tid att utvecklas. Antalet som kommer till Farstas boende, Linggården, det ena av stadens två boenden, är större än beräknat. För närvarande är närmare 30 barn aktuella i

Farsta och antalet väntas öka. Flyktingbarnen får uppehållstillstånd fortare än beräknat vilket medför att utslussningstakten blivit mycket hög. Det medför stora svårigheter att få fram stödboenden och familjehem i tillräcklig omfattning.

Kultur, föreningsverksamhet, konsumentfrågor

Samarbetet med föreningsliv och företagare utvecklas genom kulturprogramserier. På Farsta gård ska en Linnéträdgård etableras i samarbete med en lokal konstnär.

Konsumentarbetet ska i förebyggande syfte i första hand rikta sig till ungdomar.

Medarbetarfrågor

Ett kompetensutvecklingsprogram för förvaltningens chefer, med utgångspunkt i stadens ledarstrategi, startas 2008.

Målet för treårsperioden är att alla som är eller blir tillsvidareanställda inom äldreomsorgen ska ha lägst vårdbiträdeskompetens.

Det pedagogiska ledarskapet stärks genom att pedagoger i förskolan erbjuds möjlighet att läsa in magisterutbildning på distans. Förskollärarna ges även fortsatt möjlighet till nätverksutbildningar i bl.a. pedagogisk dokumentation.

Staden har 2006 infört dataprogrammet Vodok för dokumentation av hälso- och sjukvårdsinsatser och under 2007 införs datasystemet ParaSol som ska användas av all vård- och omsorgspersonal. Erfarenheten visar att det kommer att behövas ytterligare utbildningsinsatser i dokumentation.

Arbetet med att öka frisknärvaron kommer att fortgå. Fokus kommer att ligga på att förebygga korttidsfrånvaro genom riskbedömning, förebyggande arbete och åtgärder beslutade i samråd med företagshälsovården. Dessutom utbildas chefer fortlöpande i förebyggande arbete och rehabilitering. Friskvårdsinsatserna för förvaltningens samtliga anställda får stor tyngd.

För att säkerställa kompetensförsörjningen utvecklas metoder för att rekrytera och behålla yngre medarbetare.

Ekonomisk hushållning och sänkt skatt

Budgetunderlaget redovisar en övergripande och sammanfattande analys av verksamheten och beskriver trender, utvecklingstendenser, strukturella frågor och demografiska förändringar.

Befolkning

Befolkningsprognos 2007 - 2010

År	Summa	0-5	6-15	16-18	19-44	45-64	65-79	80-
2007	46 888	3 170	4 705	2 202	16 533	11 336	5 495	3 447
2008	47 506	3 227	4 690	2 242	16 833	11 624	5 446	3 444
2009	48 115	3 283	4 690	2 246	17 148	11 817	5 491	3 440
2010	48 593	3 302	4 700	2 239	17 341	12 066	5 513	3 432

Befolkningsutvecklingen de kommande åren påverkar framförallt behovet av förskoleplatser. De närmaste tre åren ökar antalet barn i åldern 1-5 år med 116. Detta beräknas leda till behov av ytterligare ca 4-5 förskoleavdelningar.

Antalet personer över 80 minskar något de närmaste åren medan antalet över 90 beräknas öka med ca 110 personer fram till år 2010. Detta kommer, framför allt i slutet av planperioden, att leda till ett ökat behov av insatser inom äldreomsorg, både i form av hemtjänst och platser i vård- och omsorgsboenden.

Kostnadsutveckling

Den fortsatta utbyggnaden av förskoleplatser leder till ökade driftskostnader. Förvaltningen kommer att fortsätta arbetet med att finna lösningar i befintliga lokaler och skollokaler för att frigöra mer resurser till verksamheten.

Inom äldreomsorg kommer det ökade befolkningsantalet och avvecklingen av dubbelrum vid Farsta sjukhem att leda till ökade kostnader.

I övrigt förväntas inte några större förändringar i driftskostnaderna utöver pris- och löneökningar.

Ett påpekande är dock resurstilldelningen för flyktingmottagandet där förvaltningen befarar att budgeten är otillräcklig. Dels för att klara den ökade tillströmningen av bidragstagare men också för att klara ansvaret för ensamkommande flyktingbarn.

Lokaler

Utöver behovet av nya förskolelokaler kommer åtgärder att vidtas i befintliga förskolor för att förbättra arbetsmiljön, främst i form av bullersanering. Vidare kommer arbetet med att se över förskolornas kök att fortsätta.

Behovet av gruppboheter inom funktionshinder beräknas öka i de södra stadsdelarna. Förvaltningen kommer därför att undersöka möjligheten att starta ytterligare verksamheter.

En översyn av förvaltningens administrativa lokaler görs i syfte att minska kostnaden